

We vragen u enkel voor persoonlijk gebruik onze content te kopiëren. Het delen van deze content met anderen is niet toegestaan © Het Financieele Dagblad 2026.

Het B-woord zoemt weer rond in bankenland

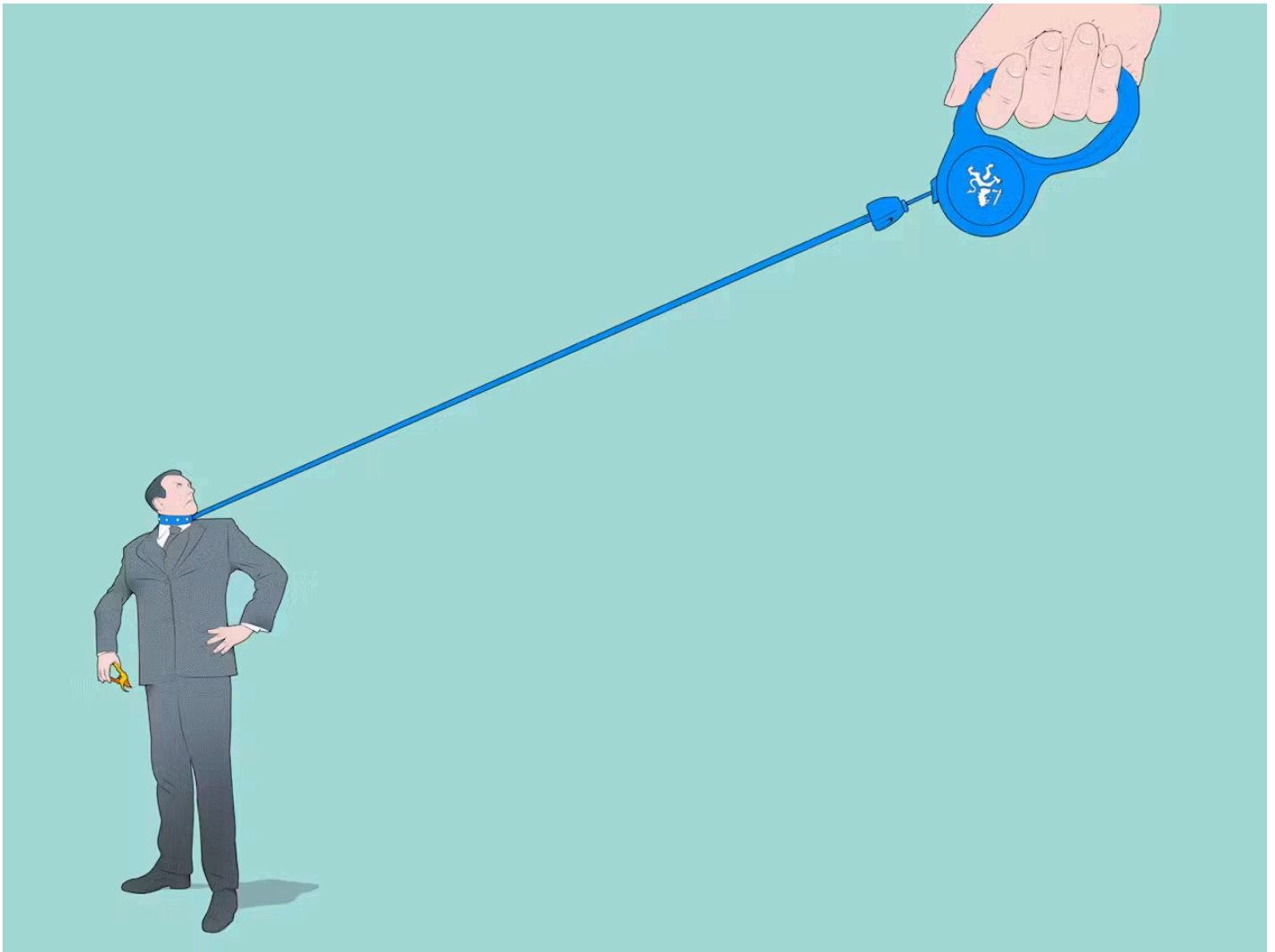

Rutger Betlem, Pieter Couwenbergh

In het kort

- Europese banken vragen om minder regels en lagere buffers om zo de economie te revitaliseren.
 - Experts waarschuwen voor vervelende neveneffecten. De banken doen hun oproep vooral uit eigenbelang, zeggen zij.
 - Dereguleren is niet het antwoord, stellen experts. Zij zien meer in simplificeren en harmoniseren.
-

De kredietcrisis ligt bijna twintig jaar achter ons. Voor de banken is dat reden om te pleiten voor minder en simpeler regels en vooral lagere buffers zodat ze Europa kunnen helpen bij het revitaliseren van de economie. Hun timing lijkt ongelukkig. ‘In deze tijd van onrust wil je juist meer vet op de botten.’

Illustratie: Rhonald Blommestijn voor het FD

Kamerleden spreken over de drie B's als bankiers in Den Haag op werkbezoek komen. 'Ik zeg dan: jullie zijn welkom, als we het maar niet over bonussen, buffers en belastingen hebben', aldus D66-Kamerlid Joost Sneller. Dat 'klassieke' wensenlijstje van banken is de laatste jaren uitgebreid. Er wordt geklaagd over administratieve lastendruk, witwascontroles, klimaatrapportages, de opeenstapeling van Europese en nationale regels en het ontbreken van een Europese regel ter bescherming van spaargeld.

Om hun door de grote financiële crisis van 2008 bezoedelde imago te verbeteren, profileren banken zich sinds 2015 als 'deel van de oplossing' van de grote maatschappelijke vraagstukken. Tijdens de covid-crisis steunden ze klanten die in financiële nood waren. En sinds begin van dit decennium willen ze met groene hypotheek en lagere rentetarieven voor bedrijven die ambitieuze klimaatdoelen realiseren, een bijdrage leveren aan de energietransitie en de verduurzaming van bedrijven en huizen.

En nu willen ze Europa helpen de economie te revitaliseren, zo schrijven de ceo's van elf Europese systeembanken, waaronder ING, in een onlangs gepubliceerde open brief. Ze

refereren aan het rapport-Draghi, waarin de iconische naamgever-bankier ervoor pleit om €800 mrd te investeren in Europa om de kloof met China en de VS te dichten.

Minder regels, meer winst

De banken kunnen daar een rol in spelen, zeggen ze, maar dan moeten ze wel scherper aan de wind kunnen zeilen: minder regels en minder buffers zodat er meer krediet kan worden verleend voor investeringen in innovatie, in de energietransitie en defensie. En er moet meer geld worden verdiend, zodat ze ook kunnen concurreren met hun Amerikaanse bankrivalen tegen de achtergrond van de Europese wens tot meer strategische autonomie.

‘De timing van de brief is wonderlijk’, oordeelt de Tilburgse hoogleraar Harald Benink. ‘In deze tijd van toenemende onrust wil je geen lagere, maar juist hogere buffers om verstoringen en schokken op te vangen. Wat ze zijn vergeten is dat een beperkte verstoring met Amerikaanse rommelhypotheken in 2008 leidde tot een wereldwijde bankencrisis die met hogere bankenbuffers had kunnen worden afgeremd.’

Op dit moment is er veel onrust in de wereld, niet alleen op geopolitiek terrein maar ook op economisch vlak. Zo is er vrees voor een AI-zeepbel. Jamie Dimon, ceo van JPMorganChase en de primus inter pares onder de bankiers, waarschuwde onlangs dat de financiële sector te gretig is met het verstrekken van kredieten en wees op concurrenten die ‘domme dingen’ zouden doen in hun streven naar meer winst. Er dreigt inflatie en overheidsschulden lopen op vanwege de investeringen in defensie.

‘Dit is niet het moment om te veel bankregels los te laten. Het voelt alsof we op de top van een AI-hype zitten’, zegt Hugo van Wijk van adviesbureau Vallstein, dat bedrijven helpt in hun relatie met banken. Hij wijst erop dat het faillissement van de Amerikaanse Silicon Valley Bank tamelijk geruisloos aan Europa voorbij ging omdat iedereen vertrouwd was op de robuustheid van de banken die het gevolg is van de strenge risicoregels.

Groeiende frustratie

Bankbestuurder Wilfred Nagel vermoedt dat de brief voortkomt uit ‘groeiende frustratie over de kloof in winstgevendheid met Amerikaanse rivalen. Die profiteren van één thuismarkt, van deregulering en van een Amerikaanse toezichthouder die overweegt de kapitaaleisen te versoepelen waardoor de banken nog gemakkelijker geld kunnen uitlenen, ook in Europa.’ Hij snapt het ongenoegen. Elk EU-lid heeft zijn eigen bankregels bovenop die van Brussel. Dat levert een opeenstapeling van verplichtingen op. En er is, zegt Nagel, nog altijd geen vrij verkeer van kapitaal en liquiditeit tussen de lidstaten zodat banken het beschikbare spaargeld nog altijd niet daarheen kunnen brengen waar er vraag naar is.

‘Het is waar dat er na de financiële crisis in Europa heel veel is gereguleerd om een nieuwe crisis te voorkomen’, zegt oud-minister van Financiën Jeroen Dijsselbloem. ‘Daar kan best wat in worden gesnoeid. Maar ik heb ze destijds vaak gezegd: ik ben bereid verregaand te dereguleren qua bestuurderstoets, bonussen en bankcultuur, als jullie je buffers dusdanig verbeteren dat jullie de risico’s zelf kunnen dragen. Daar waren de banken nooit enthousiast over.’

Zo slecht gaat het overigens niet met de Europese banken. Rabo, ABN Amro en ING boeken hoge winsten en de laatste twee keren die ook deels uit aan aandeelhouders in de vorm van grote programma’s voor inkoop van eigen aandelen. ‘Dat geld kunnen ze ook gebruiken om hun balans te versterken waardoor ze meer krediet kunnen verstrekken. Maar de banken zien blijkbaar weinig vraag’, zegt hoogleraar Financieel Recht Emanuel van Praag.

En met de hoge buffers valt het ook wel mee. JP MorganChase sloot het laatste kwartaal van 2025 af met een kapitaalbuffer (het kernkapitaal van een bank als percentage van de risicogewogen activa) van 14,5%. Dat is hoger dan de buffer van ING, terwijl de Amerikaanse toezichthouder de ondergrens voor deze CET1-ratio op 4,5% heeft gesteld. De oproep van de banken richt zich dan ook niet alleen op de voor toezichthouders belangrijke kapitaalbuffer CET1, maar ook op afgeleide buffers; ook die kunnen in iedere lidstaat anders uitpakken. Dat stelsel moet gerationaliseerd worden, vinden de banken.

Pensioenfondsen en verzekeraars

Dat de Europese banken worden beknot, herkent Van Praag slechts ten dele. Risicovolle kredieten en securitisaties zijn altijd mogelijk, mits banken voldoende kapitaal op de balans houden. Het versimpelen van de risicomodellen verhoogt in zijn ogen weliswaar het risico op bubbels, maar biedt ook meer mogelijkheden voor expansie. ‘Simplificeren is echt iets anders dan dereguleren.’

In december kwam toezichthouder ECB met zeventien aanbevelingen om de kapitaaleisen, het toezicht en het regelgevend kader voor financiële instellingen verregaand te vereenvoudigen. Het doel: proberen het aantal nationale regels voor onder meer de risicomodellen terug te brengen of onder enkele noemers te vangen zodat er minder stapeling is. De briefschrijvers hopen er ook op dat bij het beoordelen van de bestaande bankregels niet alleen wordt gekeken of ze de stabiliteit bevorderen, maar ook of ze bijdragen aan economische groei. De onderliggende boodschap is duidelijk: na de kredietcrisis ligt het accent te veel op risicomijden.

Het is de vraag of de banken een sleutelrol moeten spelen bij de revitalisering van de Europese economie. Nu zijn bedrijven voor een groot deel afhankelijk van bankkrediet, terwijl in de VS de kapitaalmarkt die rol vervult. Met een grote Europese kapitaalmarkt, zoals het

rapport-Draghi bepleit, neemt de rol van bankleningen af. ‘Het bedrijfsleven is in Europa veel afhankelijker van bankkrediet dan in de VS. Daar is veel meer *equity-funding*’, zegt de Tilburgse universitair docent Jac Kragt, die een boek schreef over de kredietcrisis. ‘We kunnen voor bijvoorbeeld de energietransitie meer gebruik maken van bestaande infrastructuurfondsen en daar pensioenfondsen en verzekeraars voor interesseren. Banken hoeven daar geen rol in te spelen.’

Ook Van Praag vindt dat het niet alleen de banken zijn die de grote transitithema's in de maatschappij moeten dragen. Sterker nog, hij ziet een grote rol voor pensioenfondsen en verzekeraars. ‘Zij hebben langer de tijd om te herstellen op het moment dat het weer eens mis gaat. Banken zijn daar niet altijd de beste plek voor.’ Banken kunnen de kapitaalmarkt gebruiken om voor gebundelde kredieten investeerders zoals pensioenfondsen te vinden. Bankbestuurder Nagel vermoedt dat nationale politici beducht zijn voor het fenomeen van een Europese markt en vrezen de controle te verliezen over hun banken. Daarom zouden ze niet hard trekken aan het kapitaalmarktproject.

Systeemverandering

Ook voormalig ASML-topman Peter Wennink pleit in zijn rapport voor het activeren van de berg aan Nederlands spaargeld. Dat moet worden geïnvesteerd in bedrijven, en pensioenfondsen moeten meer in Europa beleggen om de economische groeimotor aan te jagen. ‘Het probleem ligt niet in deregulering van banken’, oordeelt hoogleraar finance & investing Dennis Vink van Nyenrode. ‘Het ligt bij het ontbreken van krachtige Europese vermogensbeheerders als BlackRock die ons spaargeld kunnen omzetten in strategisch kapitaal. Maar dat vergt een systeemverandering naar het Amerikaanse model, weg van de traditionele retailbank.’

Wat betreft de bankenlobby, vindt er later deze maand in Brussel een Europese top plaats. Het versterken van de Europese economie, het reduceren van het aantal regels en het bevorderen van innovatie staan op de agenda. Maar het is zeer de vraag of de systeembanken in deze onzekere tijden veel kans maken met hun oproep voor lagere buffers.

Lees ook

Europese topbankiers: Het is tijd dat Europa groei echt tot een prioriteit maakt

‘Verlaag de Europese kapitaaleisen, de banken hebben hun lesje heus wel geleerd’